No. 1451 Zaterdag 21 October 1911. 28ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0,50; voor elken regel meer 7½ cts.

BUREAUX VAN DIT BLAD
Redactie en Administratie
Oud No. 223, Nieuw No. 4.
Waterkant, Overzijde.

Es Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna pagá padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire. Aruba, St. Martin (P. H.), St. Eustatius i Saba fl. 10.— pa anja
Un numero sol fl. 0.15.
Anuncio di 1 te 7 regel f 0.50 cada regel mas 7½ cts.

LOSSE GREEP UIT ARUBA'S VERLEDEN.

Onze Correspondent van Aruba zond ons het volgende bericht :

Aruba 11 October.

In het nummer van 7 Oct. was de Redactie zoo vriendelijk ons eenige historische ophelderingen te geven over het ontstaan van den naam *Oranjestad*. Toch durf ik blijven beweren, dat het moeilijk te zeggen of liever uit te maken is, waarom die plaats zoo genoemd wordt. Het werk van Ds. G. B. Bosch is ons bekend, maar tevens heeft de lezing daarvan ons overtuigd, dat deze Heer niet historisch - nauwkeurig is. Daarbij bestaat er hier nog eene andere meening over het ontstaan van dien naam, die mij niet ongerijmd voorkomt en haar gezag ontleent aan de Arubiaansche volksoverlevering Daarom blijft het moeilijk te beslissen, welke lezing de ware is. Volgens de laatste wordt de plaats *Oranjestad* genoemd, omdat zij vroeger en thans nog, voor het gedeelte wat niet bebouwd is, dicht bezet is met *yerba Anglo*, wier bloempjes oranje-geel van kleur zijn.

Ook over den naam *Commandeursbaai* bestaat hier eene overlevering, afwijkend van de lezing van Ds. Bosch. Onder de vele Commandeurs, die aan die baai gewoond en geregeerd hebben, was er één, *Jahrman* genaamd, een echte tyran.

Het volk zon op wraak en kwam er ten laatste toe dien Commandeur op zijn paard te binden en in zee te jagen, waar ze natuurlijk beiden in de golven zijn omgekomen. Sedert dien is men die baai Commandeurs-baai gaan noemen.

— Als er iemand onder de talrijke Abonne's iets tegen deze traditie heeft in te brengen, zou het ons aangenaam zijn meerdere verklaringen nemen.

Door wrijving komt licht.

Later zond ons de Correspondent nog het volgende :

Aruba 13 October.

De Commandeursbaai ontleent haar naam *alléén* aan het feit, dat men daar dien Commandeur heeft te water gelaten.

De Commandeurs hebben daar nooit gewoond, maar resideerden op Ponton, ten Noorden der Oranjestad gelegen, waar nog enkele ruïnen en ook een vervallen kerkhof te vinden zijn.

De geest van historieschrijver schijnt plotseling over onzen Correspondent van Aruba vaardig geworden. Wij maken ons evenwel ietwat ongerust over deze onverwachtige bevlieging.

In ons nummer van 7 October zegt de Correspondent: „Onze hoofdplaats „heet *Oranjestad.*— Waarom die zóó genoemd wordt, is *moeielijk* te zeggen, „*want Oranje is er niet te bekennen.*"

Maar bij datum van 11 October zegt de briefschrijver, dat „*Oranjestad* aldus genoemd wordt, omdat „zij vroeger en *thans nog* dicht bezet „is met *yerba anglo*, wier bloempjes *oranje-geel* van kleur zijn."

Terwijl dus eerst de briefsteller maar niet kon vermoeden of gissen, waarom Oranjestad dien naam verdiende, is die naamsafleiding nu weer een uitgemaakte zaak, waartegen niets valt in te brengen. Daarom wordt de opinie van Dñs. G. B. Bosch, als niet historisch-nauwkeurig, buiten mededinging gesteld.

Eerst was op de Playa nergens een spoor van oranje-geel te ontdekken, nu is op eens Oranjestad, langs velden en wegen *dicht bezet* met oranjekleurige bloempjes der anglo's.—

Licht begrijpelijk, dat ons vertrouwen in de opmerkingsgave, zoowel als in het gezag als historicus van onzen correspondent danig geschokt is, en wij dus al zijn verdere beweringen met omzichtigheid en alléén onder controle wenschen te aanvaarden.

Wij voor ons hebben geen enkele reden, om de *waarheidsliefde* van Dñs. G. B. Bosch, *waar hij als tijdgenoot gebeurtenissen en zaken uit zijn eigen omgeving bespreekt*, in twijfel te trekken.

Over een dergelijk geval loopt hier uitsluitend de kwestie. Hij verhaalt, hoe hij van den toenmaligen Commandeur zelf vernam, onder welke omstandigheden *Oranjestad* dien naam *gekregen* had.

Doch sluit dit nu uit, dat die plaats ook werkelijk een dergelijken naam *verdiende* wegens de menigte oranje-gele Anglo's die er groeide? In geene deele. Het bevreemdt ons zelfs dat de Correspondent ze vóór den 11 October nog niet had opgemerkt. Dns. Dosch kende ze wel ter dege. Op bladz. 56 en 57 van het IIde deel zegt hij : „Het westelijk gedeelte, „waaraan de *Paardenbaai* gevonden „wordt, is wel in de droogte een zan„dige, dorre vlakte, waarin de cac„tus...... nauwelijks groeien wil, maar „in den regentijd is het een uitge„strekt groen grasveld met *ontelbare gele bloemen* versierd." Het is dus ontegenzeggelijk, dat die naam heel toepasselijk was. Bovendien had hij ook nog dit in zijn voordeel, dat die naam tegelijk de herinnering aan ons vorstelijk *Oranjehuis* levendig hield.

Doch dat alles was geenszins voldoende, dat die plaats ook *officieel* voortaan dien naam zou dragen en aldus in documenten, uitgaande van 't Bestuur, zóó zou *genoemd* worden. Dat kwam alléén aan den Gouverneur toe, en dat gebeurde bij gelegenheid van dat bezoek van den landvoogd aan het eiland „vóór 1820 in 1830 veranderde."

Nu is het zeer goed mogelijk, dat ook de Gouverneur zich de Anglo's of een opmerking dienaangaande herinnerde. Dat lijkt zelfs zeer waarschijnlijk in verband met het volgende, wat ik genoteerd vond in een manuscript onder mijn berusting, van de hand van den Eerw. Pastoor H. J. de Vries, die reeds in Juni 1853 als kapelaan op Aruba kwam : „De „naam van *Oranjestad* kreeg zij, bij „gelegenheid, dat een hollandsch zee„officier, die zijn oog vestigde op de „zoovele *oranje*-bloemen, waar de „grond meê bedekt was, zeide : „„Waarom noemt ge deze plaats in „in stede van *Paardebaai*, niet *Oranjestad*? Dat is veel natuurlijker"".—

Als men nu weet dat ook destijds de dienstreizen van den Gouverneur naar de eilanden bij middel van het fregat van oorlog, alhier gestationneerd, pleegden te geschieden, dan is het verband en de samenhang tusschen deze beide gezegden al heel gauw gevonden. De officier maakte de frappant juiste opmerking en de landvoogd hechtte er zijn officieele goedkeuring aan.

***

Op gelijke wijze spreekt zich onze Correspt. tegen in zake de *Commandeursbaai*. Den 11 Octob. heet het nog: onder de „vele Commandeurs „die *daar aan de baai gewoond* en geregeerd hebben", enz. en reeds den 13 Octob. heet het lijnrecht daarmede in strijd:

„De Commandeurs hebben *daar nooit* „gewoond." — Zoo lichtvaardig moet men geen geschiedenis schrijven. De fout van den briefschrijver schuilt hierin, dat hij zich uitsluitend baseert op volksoverleveringen. Hoeveel waarde die hebben, *zoolang zij niet door officiele documenten bevestigd worden*, blijkt uit die beide correspondenties. Wat de eene zegsman beweert, ontkent de andere vlakweg, misschien is 't wel dezelfde persoon, die zijn eigen meening van twee dagen te voren herroept. Zulke legendaire verhaaltjes uit den volkomend kan men als een curiositeit eenvoudig voor kennisgeving aannemen. Iets dergelijks b.v. is het beweren, als zou Curaçao zijn naam ontleenen aan het feit (?) dat er op den Priesterberg (één der *drie Gebroeders*) ten Westen der haven in den ouden tijd een priester levend verbrand zou zijn: van daar *cura asa(d)o = gebraden pastoor.* En toch is zeer waarschijnlijk dat feit, en zonder eenigen twijfel ook die naamafleiding een *pure fictie*. Historisch staat het onomstootelijk vast, dat de Commandeurs van Aruba oorspronkelijk minstens een eeuw lang aan de Commandeursbaai gewoond hebben, dus in de buurt van het tegenwoordige *Savonet.* Wij beroepen ons daarvoor weliswaar ook op tradities, maar alléén op zulke, die van veel *ouderen* datum zijn, dan de aangehaalde van onzen correspondent, en die bovendien bevestigd worden door een officieel document.

Het reeds vermelde manuscript van Pastoor de Vries zegt: „Op de „*Commandeursbaai*, een plaats 3 uur „afstand ten Oosten van de Playa „gelegen, stond maar één (steenen) „huis: dat van den Commandeur; in „de wildernis vindt men nog de ge„metselde graven, hoewel vervallen „van hem en zijn familie."

Dñs. G. B. Bosch, die reeds voor bijna een eeuw geleden de tradities uit den mond der Arubianen te boek stelde, zegt dl. II bl. 26: „Vroeger „woonde de commandeur met zijn „mede-menschen aan de *nog naar* „*hem genoemd wordende Commandeurs*„*baai*. Deze ligt een paar uur oostelijker ......Het eenige kenteeken, dat „eenmaal aan *derzelver oever de hoofd*„*zetel des eilands* gestaan had, vond „ik in eenige nabij elkander staan„de rond gemetselde ......grafplaat„sen, welke volgens het opschrijft „van namen en jaartal bleken om„trent een eeuw oud te zijn."

Het volgende document zal wel voor goed allen twijfel wegnemen.

In het Koloniaal archief van Curaçao komt in deel *Protocollen* van 1727 onder No. 112 een beëedigde verklaring voor van den Heer PAULUS PRINTZ directeur van de bergwerken (mijnen) van Aruba, van WOUTER DRONKER en ISAAC VAN DER WOESTIJNE, Kapitein en bootsman van de bark *Elisabeth en Martha*, waarin zij verhaal doen, hoe op Aruba hun bark door twee Spaansche